

15.8.2017

Diaarinumero
H 359/17

Ympäristöministeriölle

Ympäristöministeriön lausuntopyyntö 20.6.2017 (YM14/400/2017, YM024:00/2016)

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI JÄTELAIN MUUTTAMISESTA

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetään yhdyskuntajätehuollon vastuunjakoa koskevien jätelain säännösten muuttamista siten, että kunnille säädetty vastuu rajattaisiin pääosin vain asumisessa syntyvään jätteeseen. Kunnan toissijaisten jätehuoltopalvelujen järjestämiselle säädettyjä edellytyksiä täsmennettäisiin samoin kuin kunnan kirjanpitovelvoitteita ja niihin liittyviä jätteen kuljettajan tiedonantovelvollisuuksia. Jätelakiin ehdotetaan lisäksi lisättäväksi säännös julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön soveltamisen rajaamisesta sidosyksikköjen osalta siten, että jätehuollon alalla toimiviin sidosyksiköihin ja hankintayksiköihin sovellettavaa markkinaehtoista toimintaa rajoittava ulosmyynnin osuus olisi pysyvästi 10 prosenttia. Esitykseen sisältyy myös teknisluonteisia muutoksia EU:n ns. elohopea-asetuksen täytäntöönpanoon liittyen.

Korkein hallinto-oikeus toteaa luonnoksesta lausuntonaan seuraavaa:

Kunnan velvollisuudesta järjestää jätehuolto säädetään jätelain 32 §:ssä. Ehdotuksen mukaan kunnan jätehuoltovastuu ulottuisi vain kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvään yhdyskuntajätteeseen. Muiden julkisyhteisöjen yhdyskuntajätteet sekä sosiaali- ja terveystalouksissa ja koulutustoiminnassa syntyvät yhdyskuntajätteet eivät enää kuuluisi kunnan jätehuoltovastuuseen. Ehdotettu rajausta olisi merkitykseltään ilmeisesti suhteellisen pieni, kuten esitysluonnoksen perusteluissa on arvioitu. Muutos poistaisi myös käytännön tulkintaongelmia aiheuttaneen 32 §:n 1 momentin 2 kohdan, joka koskee sosiaali- ja terveystalouksissa ja koulutustoiminnassa syntyvää yhdyskuntajätettä. Ehdotettu uuden 2 kohdan sanamuoto viittaa siihen yksittäiseen kuntaan, jonka alueella kunnan hallinto- ja palvelutoiminta on. Tällöin esimerkiksi kunnan alueella olevan kuntayhtymän hallinto- ja palvelutoiminta ei ilmeisesti kuuluisi kohdan soveltamisalaan, vaikka toiminta olisi muutoin kunnallista perustoimintaa. Säännös vaikuttaa siksi melko ahtaasti muotoilulta. Kun kuntien hallinto- ja palvelutehtäviä ollaan siirtämässä maakunnille, ilmeisesti jätehuollon järjestämisvastuu ei jatkossa koskisi myöskään näiltä osin maakuntien toimintoja. Jätehuoltovastuun muuttuminen organisatorisen ratkaisun perusteella ilman varsinaista aineellista säännösmuutosta ei välttämättä ole perusteiltaan selkeää lainsäädäntöä. Ehdotukseen sisältyy toisaalta asianmukainen siirtymäsäännös niiden toimintojen osalta, jotka siirtyvät nyt esitetyn mukaisesti kunnan jätehuollon järjestämisvastuun ulkopuolelle. Tämä säännös ei koskisi maakuntauudistukseen liittyvää tilannetta.

Kunnan toissijaista jätehuoltopalveluja koskevaa 33 §:ää täsmennettäisiin eräiltä osin. Säännöksen mukaan jätteen haltija voi pyytää, että muutoin hänen vastuulleen kuuluvasta jätehuollosta vastaa kunta. Jo voimassa olevassa muodossaan säännös on osittain tulkinnanvarainen. Pyyntö liittyy yleensä operatiiviseen jätehuoltoon eikä siihen vastata hallintopäätöksellä. Epäselväksi saattaa kuitenkin jäädä, miten menetellään, jos kunta tai oikeastaan useimmiten

sen jätehuolto-yhtiö ei anna pyydettyjä jätehuoltopalveluita. Epäselvää voi olla, kuka tekee päätöksen ja olisiko kysymys tällöin esimerkiksi hallintoriita-asiasta. Ehdotetussa uudessa 2 momentissa tarkoitettu kunnan arviointivelvollisuus jätehuollon palvelutarjonnasta on tarkoitettu yleistettäväksi, mutta säännöksessä on asetettu arviointiin liittyen myös tiedottamisvelvollisuus, mikä viittaa aktiiviseen tiedon levittämistehtävään niille, jotka ovat saaneet kunnan tarjoamaa jätehuoltopalvelua ja jotka pyytävät sitä. Riittävää voisi olla ehkä velvollisuus tietojen pitämiseen yleisesti saatavilla.

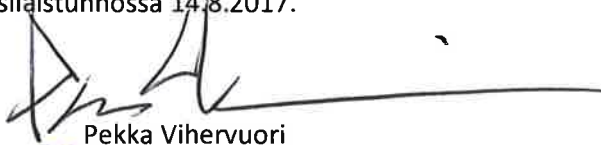
Jätelain 42 §:n mukaan on mahdollista hakea *poikkeusta luovuttaa jäte kunnan järjestämään jätehuoltoon*. Säännös on voimassa olevassa muodossaan vaikeasti avautuva. Soveltamiskäytännössä poikkeuksia ei juurikaan ole myönnetty eikä äännöksen soveltamisesta ei ole juurikaan oikeuskäytäntöä. Ehdotettu muutos kiinteistön jätehuoltoon liittyen ei sanottavasti paranna säännöksen ymmärrettävyyttä. Myöskään jätehuollon etusijajärjestykseen liittyvän kriteerin lieventäminen ei todennäköisesti helpota olennaisesti säännöksen soveltamista, vaan se voi johtaa velvollisuuteen tehdä pienpiirteinen kalkyyli siitä, mikä olisi paras ratkaisu.

Sidos- ja hankintayksiköjä koskevista prosenttiosuuksista ja euromääristä tehtävistä poikkeuksista säädettäisiin uudessa jätelain 145 a §:ssä. *Lainsäädäntötekniisesti olisi perustellumpaa, että mainittu säännös olisi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (hankintalaki)*, jonka soveltamisesta on kysymys. Hankintalaista poikkeavan sidosyksikönsääntelyn sisällyttäminen jätelakiin on lainsäädännön informatiivisuuden ja hankintalain käytännön soveltamisen kannalta hankala ratkaisu, minkä lisäksi se saattaa herättää unionin oikeuden kansalliseen täytäntöönpanoonkin liittyvän kysymyksen siitä, miten jätehuollon alalla on otettu huomioon kaikki ne näkökohdat, joiden valossa hankintalaissa säädettyihin toiminnan kohdistumista koskeviin rajoihin on päädytty.

EU:n elohopea-asetukseen liittyen jätelakiin tehtäisiin useita pieniä muutoksia. Jätelakia sovellettaisiin elohopea-asetuksen 11 artiklan mukaiseen jätteeseen. Jätelain 22 §:ssä Suomen ympäristökeskusta pidettäisiin mainitun asetuksen mukaisena toimivaltaisena viranomaisena yleisesti. Säännös tarkoittanee kuitenkin, että Suomen ympäristökeskus on toimivaltainen viranomainen vain elohopeajätteen osalta. Vaikka jätelain valvontaviranomaiset määritellään elohopea-asetuksen valvontaviranomaisiksi, lain 126 §:n hallintopakkosäännökseen ei sisältyisi viittausta elohopea-asetuksen rikkomisen oikaisemiseen toisin kuin esimerkiksi EU:n jätteen-siirtoasetuksen rikkomisen oikaisemisesta on säädetty. Lisäksi on huomattava, että ehdotetussa 24 §:ssä valvontaviranomaisten toimivalta on määritelty artiklasidonnaisesti mainitsematta kuitenkaan elohopea-asetuksen 12 artiklan valvontaa, mutta rangaistussäännöksessä 147 §:ssä on mainittu myös 12 artikla. EU-asetusten täytäntöönpanossa näyttäisi jätelaissa käytetyn erilaisia lainsäädäntötekniisiä ratkaisuja, mikä on omiaan vaikeuttamaan viranomaisten toimivallan laajuuden selvittämistä.

Lausunnon on valmistellut oikeusneuvos Mika Seppälä. Lausuntoasia on käsitelty korkeimman hallinto-oikeuden kansliaistunnossa 14.8.2017.

Presidentti

Pekka Vihervuori

Kansliapäällikkö

Toni Kaarresalo